

Inyarəbha ya kabhiri ya Paauru kwa **Abhakərintu** **Ubhukangati**

Inyarəbha yinu yandikirwi na Paauru, umutumwa wa Yisu Kiriisitu. Inyarəbha yinu ni-ya kabhiri kwa Abhakiriisitu bhu urubhiri rwa Kərintu yinu təunayo muBhibhuriya. Nawe mənyarəbha yinu, Paauru aragambira inyarəbha iyindi yinu Abhakərintu bhaarəuzi nkina haari (2:3-4). Inyarəbha yiyo siku zinu itareeho.

Mənyarəbha yinu Paauru araragirira kinu chagiriyi achəri isiimi yaazi yu ukəbhataarira Abhakərintu. Hamwimwi na riyo, Paauru areerecha azumiirwi kə kabha yi ing'ana yinu igwiri kurwa kwa Tiit, kabha Abhakiriisitu bha Kərintu bhatigiri ubhabhi bhwabhu.

Ubhwindi bhwa Paauru kwandika inyarəbha yinu, bhwari kwerekeererya abhiisiriryu bha Kərintu ganu bhakwenderwa kokora mubhwisiriryu bhwabhu. Akabhaandikira bhabhi miis u iguru wa abhija bhu ururimi bhanu bhiisikiiryi mwisengerero kwa mbisi na nangu bhariija amang'ana gu ururimi. Abhija bayo bhaari bharabhuga, Paauru atari umutumwa we eheene wa Kiriisitu. Bhaari bhariikorya, ebho nebho abhatumwa abhakəru bha Kiriisitu. Iguru wa riyo, Paauru ariibhagira kabha ewe ni-mutumwa we eheene, na anu ubhanaja kurwa kwa Kiriisitu. Arakorabhu kənzira yu

ukubhabhurira Abhakarinta, mabhanyuhiriru nimu ubhanaja bhwa Mungu bhurarorekana. Na areerekeererya Abhakarinta igura wa zimpirya zaabha kusakiryu abharindu bha Mungu ne emeremo mumasengerero.

Amakeeren'ya

¹ Inyarubha yina nandikiri inyi Paaura, niri hamwimwi nu umwisiriryu umakindichita Timoseo. Inyi Paaura ni-mutumwa* wa Yiisu Kiriisita kurwira kebhus*i*gi bhwa Mungu. Turabhaandikira imwi abhiisiriryu bha urubhiri rwa Kurinta, hamwimwi na abharindu[†] bhuusi bha Mungu bhana bhari muchara cha Akaaya.

² Ibhigungi no omorembe kurwa kwa Bhaabha Mungu, na kuMakara Yiisu Kiriisita, bhibhi na niimwi.

Mungu ahaabhabha umwuyu munyaaku

³ Akumibhw*i* Mungu, Bhaabha wa Umakara wiita Yiisu Kiriisita, Bhaabha wi ibhigungi, na newe Mungu wana akotohon'ya kwa guusi.

⁴ Ewe aratohon'ya munyaaku yiita yuusi, koreke na niitwi tunaji kohon'ya abhandi bhana bhari munyaaku, chimbu itwi tukuhunibhwa na Mungu.

⁵ Chimbu tokong'eha kobhona inyaaku igura wa Kiriisita, ibhuibhu Mungu arakaja kotohon'ya kuhitira kwa Kiriisita.

⁶ Hana tukunyaaka, turanyaaka igura wa ukuhunibhwa kwanyu nu ubhutuurya bhwanyu.

* **1:1 Umutumwa.** Kamaragirira bhukang'u, rora ring'ana *abhatumwa* muKiniibhasa. † **1:1 Abharindu.** Kamaragirira bhukang'u, rora Ikiniibhasa.

Na hanu itwi tukuhunibhwa, neho na niimwi mukusung'aana ubhuhunibhwa. Ubhuhunibhwa bhuyo bhurabhasakirya kwigumirirya munyaaku yiryayirya na niitwi tukunyaaka.

⁷ Ubhwisigi bhwitu kwa niimwi ni-bhukuru, ku kubha tumunyirii, chimbu mukunyaaka ncha niitwi, numbu mukuhunibhwa ncha niitwi.

⁸ Abhahiiri bhiutu, toreenda momenye chimbu twanyaakiri mucharu cha Asiya. Inyaaku yinu twabhwinii, ikatuhiza kukira zinguru ziutu, tukakina turakwa.

⁹ Amaheene, tukiyyigwa mumyuyu jitu nkina tubhwini itiniru yu uruku. Riyo rikahuruka, koreke tutigi kwiyisega itwi abheene, nawe twisege Mungu, wunu ahaaryura abhaku.

¹⁰ Ewe newe aatusabhwiri hanu twari munyaaku ikuru yu ukukwa, na arang'eha kutusabhuura. Itwi turamwisega ewe kubha arabha arakorabhu,

¹¹ arubhi muriisakirya na niitwi ku kutusabhira kwa Mungu. Ewe ariigwa amasabhi gaanyu na kotoha urubhangu itwi, neho abhaatu bhaaru bhakukumya Mungu iguru wuitu.

Paauru arasinya isumi yaazi yu ukuja Kurintu

¹² Mmbe, itwi turiiyigwa kwing'ana rimwi. Zekoro ziutu ziratwerecha kubha, twikiuri kubhugururuku na kobhoronge bhunu bhukurwa kwa Mungu. Tutakuriribhu kubhwubhuuri bhwi iisi yinu, nawe kubhigungi bhya Mungu. Numbu twikiuri kuusi hanu, kinda mubhwigwani bhwitu na niimwi.

¹³ Tutakubhaandikira kwa kubhisa, nawe turabhaandikira ganu mukutura kosoma nu

ukwobhoora bhwaheene. Niriisega kəbha
məratwobhoora bhəkəng'u,

14 nangabha kwa nangwinə məratwobhoora
kərbhaara ərumwi. Morobhoora bhwaheene
kubha, urusiku rwu əkugarəka kə Əməkəru Yiis,
muriyigwa igurə wiitə, chimbu na niitwi tuk-
wiyigwa igurə waanyu.

15 Naari nu ubhwisiği bhuyu, na riyo neryo rya-
giriryi neende kuuza kwa niimwi hinga, korereke
mobhone ərabhangu rwa kabhiri.

16 Niindiri kəhita kwa niimwi, ribhaga ryu
ukuja mucharə cha Makidəniya, na ribhaga
ryu əkugarəka kurwa Makidəniya, korereke
mənsakiryi morogendo rwani rwu ukuja Yudeya.

17 Nangu, muriiseega nikatiga kuuza kwa ni-
imwi, kə kəbha nitari bhwima? Hamwi muri-
iseega nərakangatwa na amiishigi gaani, nego
gakugirya nibhugi "Hee" ribhaga irindi, na rib-
haga irindi nibhugi "Ziyi"?

18 Nawe nangu, chimbu Mungu ne-moheene,
ganə twabhabhuuriiri, gataari ga kubhuga, "Hee"
na "Ziyi" kwi ibhaga rimwi.

19 Niragambabhu, kə kəbha Yiis Kiriisitu,
Umwana wa Mungu,[‡] wənə inyi, Sirwanu§ na
Timoseo, twarwaziri kwa niimwi, ataari wa
kubhuga, "Hee" na "Ziyi" kwi ibhaga rimwi. Nawe
kwawi ribhaga ryusi ne-"Hee."

20 Nimbu, kə kəbha gəusi ganə Mungu
aaragiiñ'yı, gabhiiri kəhitira kwawi. Necho

[‡] **1:19 Umwana wa Mungu.** Kəmaragirira bhəkəng'u, rora
Ikinibhasa. § **1:19 Sirwanu,** məkitabhə cha Amahocha ga
Abhatumwa arabhirikirwa Siira.

tərabhuga kəhitira Ȳissu Kiriisitə, “Garami,” igurə
wu ukukumya Mungu.

21 Mmbe, Mungu newe akutənaja itw̄i na niimwi
kwa kugwatana na Kiriisitə. Atarəbhwiři

22 na kətətərira urukaamə ko kotoha
Ekoro Indindu* mozekoro ziřtə, korereke abhi
ichirikin’yə cha gəusi ganə Mungu akotobhonera.

23 Ganə nikugamba ni-ga amahene, na Mungu
aminyiri! Nitaagarukiri kwa niimwi Kurintə, kə
kubha nitiindiri kūnyahaara zekoro zaanyu.

24 Kinə nikwenda kugamba ni-kubha,
tətakwenda əkəkangata ubhwisiriryा bhwanyu,
kə kubha mukung’iři mubhwisiriryा. Nawe, itw̄i
ni-bhahocha hamwimwi na niimwi, igurə wo
obhozomerwa bhwanyu.

2

1 Mmbe nikatinira kubha, nitaaza kwa niimwi
naatu, korereke nitagiryा murumiki.

2 Inyi niraagiryi imwi murumiki, ni-wiiwi
araankore nezomerwe? Niimwi bharyabharya,
bhanə nagiriryi murumiki!

3 Kiyo necho chagiriryi nibhaandikiri
mānyarəbha kubha nitakuza kwa niimwi,
nitaaza kurumikibha na niimwi, bhanə
mukwenderwa konkora nezomerwe.
Ni-maheene kubha inyi niraazomerwe, imwəsi
mərazomerwa.

4 Nikabhaandikira inyarəbha yirya kwa
kurumika bhukung’u na kwa nyaakə mokoro
yaani, na kwa ngusuri nzaru. Ubhwindı

* **1:22 Ekoro Indindu.** Kəmaragirira bhukung’u, rora Ikinibhasa.

bhwani bhətarı murumiki, nawe naari nereenda momenye chimbu ni**bhasiigiri bhukung'.**

Ubhəbhiiřiri kəməsarya

5 Nangu umuu wuu arumikiryi umukindichazi, atandumikiryi inyimwene, nawe ribhaara irindi arumikiryi na niimwi imwusi. Nawe nitakwenda kukurya mang'ana.

6 Inyaaku yinu umuu wuyo aabhwini kurwa kubhaaru gati waanyu, yiisiri.

7 Nangu moreenderwa komobheerera na komoha umwuyu, korereke ataaza kurumika bhukung'u, kuhika kukwa umwuyu.

8 Nirabhiisasaama mumwereche kubha mamusiigiri.

9 Ikindi kinu chagiriryi nikabhaandikira inyarabha yinu, yaari ni-kubhagema, korereke nemenye ariibhi mwari meranyiigwa kwa guusi.

10 Hanu mokobheerera umuu wurya, na niinyi niramobheerera. Na ariibhi rereho ring'ana rinu nikwenderwa komobheerera, nimiriri komobheerera mubhutangi bhwa Kiriisitu iguru waanyu,

11 korereke Shitaani* ataaza kutuhiza, ku kubha tuminyiri ubhang'iini bhwazi.

Paauru murabhiri rwa Turowa

12 Mmbe, hanu nahikiri merabhiri rwa Turowa kurwaza Ing'ana Inzamu iguru wa Kiriisitu, nikabhona Umukuru amariri kunyiigurira inzira yo okohocha emeremo jazi.

13 Nawe nitaari no omorembe mumwuyu gwani, ku kubha nitamubhwiniyu Tiitu, umwisiriryu

* 2:11 **Shitaani**. Ku'maragirira bhukung'u, rora Ikiniibhasa.

ʉmukindichani. Igəru wa riyo, nɪkabharaga abhaatu bhi iyo, nikatanəra kuja Makidəniya.

Ukuragan'ya ubhuhiza bhwa Kiriisitə

¹⁴ Nawe tərakumya Mungu, kʉ kəbha aratukangata ribhaga ryəsi kuriiryata ubhuhiza bhwa Kiriisitə. Na aratokora itwɨ kənyaragan'ya ʉbhəminyi bhwɨ ing'ana igəru wa Kiriisitə ahagero həusi, chimburya uruhuzu ʉrzəmu rəhaanyaragana həusi.

¹⁵ Nimbu iriş, kʉ kəbha itwɨ twangi amaguta amazəmu ganə Kiriisitə akuhurukirya Mungu. Amaguta gayo garabhahikira abhaatu bħəusi, bħanə bhakusabħurwa na bħanə bħabburiri.

¹⁶ Kubħanə bħabburiri, uruhuzu ruyo ni-rəbħi, rərareeta uruku. Nawe kubħanə bhakusabħurwa, uruhuzu ruyo ɻəzəmu, rərareeta ʉbhəħeru. Nangə, ni-wiħiwi wunə akutura kohocha emeremo ju ukunyaragan'ya Ing'ana īnzəmu ya Kiriisitə?

¹⁷ Itwɨ tħataangi abhaatu bħanə bhakusuruja ring'ana rya Mungu, korereke bħabbone ubħwera. Nawe itwɨ, kəmanaga ga Kiriisitə, tħararagan'ya ring'ana rya Mungu kobħoronge bħwəsi mħabħətangħi bhwa Mungu, kʉ kəbha ewe newe aatutumiri.

3

Abħahochha bħu ʉbhəragi ubhuhyā

¹ Nangə, muriiseega tħaratanga naatu kwikumya itubheene? Ziyi, itwɨ tħataangi abhaatu bħanə bhakubħareetera īnyarəbha yu ukwitonda hamwi kusabha īnyarəbha kurwa kwa niimwi.

2 Imwī niimwī inyarəbha yiitū, yinū yandikirwi mumyəyu jītū, na abhaatū bharatūra kosoma na koyemenya.

3 Moreereken'ya kəbha məbhīrī inyarəbha ya Kiriisitū, yinū ikwereco emeremo ginū twakəriri kwa niimwī. Inyarəbha yiyo itaandikirwi kubhwinū, nawe kwe Ekoro ya Mungu wə ubhəhəru. Itaandikirwi kəmaganga, nawe yandikirwi mozekoro za abhaatū.*

4 Təragamba gayo, kə kəbha tunu ubhwisigi kwa Mungu kəhitira Kiriisitū.

5 İtari turiiseega təratəra kokora chəchəsi kəbhənaja bhwitū itubheene, nawe ubhənaja bhwitū bhərarwa kwa Mungu.

6 Ewe newe aatuhīri ubhənaja bhwu ukəbha abhahocha bhə ubhəragi ubhuhyā.† Ubhəragi‡ bhuyo bhətakurwa kumigirū ginū jandikirwi, nawe ni-bhwe Ekoro İndindu, kə kəbha imigirū girareeta uruku, nawe Ekoro İndindu irareeta ubhəhəru.

Ubhəgəngū bhwu ubhəragi ubhuhyā

7 Nangabha imigirū ginū jandikirwi kəmaganga gikareeta uruku, nawe gikaaza məbhəgəngū, kuhika Abhiizirairi bhakatamwa korora ubhusħu bhwā Musa.§ Bhakatamwa kə kəbha ubhusħu bhwazi bhəkabbarya igarū wə ubhəgəngū, nangabha ibhaga isuuhubhu, ukəbha kurya kükabħuwarabħuura.*

* **3:3** Rora Kəħəruka 24:12, 31:18; Yirimiya 31:33. † **3:6** Rora Yirimiya 31:31-34. ‡ **3:6 Ubhəragi.** Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikiniibħasa. § **3:7 Musa.** Kəmaragirira bhəkəng'u, rora Ikiniibħasa. * **3:7** Rora Kəħəruka 34:29-30.

8 Nangʉ emeremo je Ekorø Ḥindindu gitakʉbha nʉ ubhʉgʉngʉ kʉkiraho?

9 Na ariibhi emeremo ginʉ gekokora abhaatʉ kutinirwa ginʉ ubhʉgʉngʉ, nangʉ emeremo ginʉ gekoreeta eheene mʉbhʉtangi bhwa Mungu gitakʉbha nʉ ubhʉgʉngʉ kʉkiraho?

10 Nangʉ, ubhʉgʉngʉ bhwʉ ubhʉragi bhwɨ ikari bhʉtarīng'īni nʉ ubhʉgʉngʉ bhwʉ ubhʉragi ub-huhyɑ, kʉ kʉbha ubhʉgʉngʉ bhwʉ ubhʉragi ub-huhyɑ ni-bhʉkʉrʉ bhʉkʉng'ū.

11 Ariibhi kinʉ chari kikʉbhʉarabhʉura ibhaga isuuhubhu chari nʉ ubhʉgʉngʉ, nangʉ kinʉ kikʉrama kemerano kitaana ubhʉgʉngʉ bhʉkʉrʉ kʉkiraho?

12 Mmbe, kʉ kʉbha riyo neryo ubhwisigi bhwitʉ, tʉrakora kwa bhʉkararu.

13 Itwɨ tʉtaangi Musa, chimbu ikundikiiryi ub-hushʉ ni ikisagi, korereke Abhiizirairi bhatarora chimbu kʉbharya kwari kʉkʉbhʉarabhʉura.[†]

14 Nawe Abhiizirairi bhatiindiri komenya, kuhika nangwinʉ hanʉ bhakosoma Ubhʉragi bhwɨ Ikari, bharatamwa komenya amaheene, bharabha nkina bharichibhwɨ ni ikisagi kiyo. Ikisagi kiyo kikiirī kuruusibhwaho, kʉ kʉbha kiraruusibhwaho, hanʉ umʉutʉ ariisiriryi Kiriisitu.

15 Amaheene nʉurʉ reero yinʉ, hanʉ ibhitabhʉ bhyi imigirʉ ja Musa bhekosomwa, zekoro zaabhʉ zirakundikiribhwah, bhatamenya amaheene.

16 Nawe umʉutʉ wʉnʉ akwichʉrira Umukʉrʉ, Umukʉrʉ aramuruusha ikisagi kiyo.

[†] **3:13** Rora Kʉhʉrʉka 34:33-35.

17 Mmbe ɻumukuru newe Ekoro, na hanu Ekoro yu ɻumukuru iri, neho ubhwiyagaaruri bhari.

18 Na bhanu bhuisi tutakwikundikirya ubhushu ni ikisagi, toreereken'ya ubhugungu bhwu ɻumukuru chimbu ekerore kikwereken'ya ipicha. Umukuru newe Ekoro, aratuchera korereke tutuubhani nawe, kurwa ku ubhugungu kuhika ku ubhugungu ubhukuru kukiraho.

4

Amanaga ga Mungu kobhegero bhyo obhototo

1 Mmbe, ku kabha Mungu atuhiri omoremo gunu kabhigungi bhyazi, tutakukwa umwuya.

2 Twangiri kokora amang'ana gi imbisi na ga zisan. Tutakukangirirya abhaatu, na tutakusangin'ya ing'ana ya Mungu nu ururimi. Nawe, t̄ragamba amaheene habhwiru, korereke abhaatu bhuisi bhamenye mozekoro zaabhu itwi ni-bhaatu bhe eheene m̄bhutangi bhwa Mungu.

3 Nawe ariibhi Ing'ana Inzumu yinu tukuragan'ya itakomenyekana, ni-kubhanu bhakurimira abheene.

4 Abhaatu bhayo bhatakwisirirya Yiisu, ku kabha Shitaani, umutimi wi iisi yinu, ahukwiryi amang'ini gaabhu. Kiyo necho kikugirirya bharatamwa korora ubhwiru bhwu Ing'ana Inzumu iguru wu ubhukuru bhwa Kiriisitu, newe ekerenjo cha Mungu.

5 Itwi tutakwirwazira itubheene, nawe t̄rarwaza kabha Yiisu Kiriisitu newe ɻumukuru, na niitwi, ni-bhambusa bhaanyu iguru wa Yiisu.

6 Mungu akabhuga, “Ubhwirə bhəbhənzi muki-irimya.”* Ewe newe abhanzirə mozekoro ziitə, na kotokora komenya ubhəkərə bhwazi, mubhushə bhwa Yisus Kiriisitu.

7 Nawe itwə bhanə tuni ikibhumbikə kiyo, twangi ebhegero bhinə bhibhumbirwə kobhototo, korereke emenyekani kəbha, amanaga amakurə go okokora emeremo giyo gararwa kwa Mungu, itari kwa niitwi.

8 Turabhabona zinyaakə nzaru, nawe tutakutamwa. Turabhabona uruhaho, nawe tutakukwa umwuyə.

9 Turanyaakibhwa, nawe Mungu atakututiga. Bharatorekera, nawe tutakukwa.

10 Zisikə zəusi imibhiri jitə giri mətabhaaribhaari yu ukukwa ncha Yisus, korereke ubhəhəru bhwa Yisus bhororekanı məmibhiri jitə.

11 Itwə abhahəru, turagenda nu uruku ribhaga ryəsi igurə wa Yisus, korereke ubhəhəru bhwazi bhororekanı məmibhiri jitə ginə gikukwa.

12 Mmbe, kuring'aana ne emeremo jitə, itwə turi məmabhi gu uruku, nawe kəhitira gayo, imwə mərabhabona ubhəhəru.

13 Amaandikə Amarindu garabhuga, “Nikiisiriryə necho nigambiri.”† Na itwəsi turiisiriryə, necho təkəgamba.

14 Təminyirə kəbha, Mungu wənə aamuryuriri Umukərə Yisus, araturyəra iitwə chimbū aamuryuriri Yisus. Ewe aratoreeta hamwimwī na niimwī məbhətangi bhwazi.

* **4:6** Rora Ubhətangi 1:3. † **4:13** Rora Zabhuri 116:10.

15 Amang'ana għusi ganu tokobhona ni-għarr waanyu, korereke iħbigungi bhya Mungu rabbhahikiri abhaat bhaaru kükiraho, na Mungu akumibhwi. Na kuriyo arang'eha kugungibhwa.

Uħbiġgungu bhwa kemerano

16 Mmbe tħatakkwa umwiegħu. Nangabha imibħiri jitħu girakunguha, nawe Mungu aratokora bhahya sikk zuus.

17 Niragambabhu, kien kubha inyaakk yihħi ni-hħa na yi ibhaga isuuhubhu. Na iratokorera ubħugungu bhwa kemerano, bhunna bhokong'eha kubha bhwaru bhukkang'u.

18 Tħtarora ebhegero bhinu bhekororekana, nawe torore bhinu bhitakororekana, kien kubha bhinu bhekororekana ni-bhyi ibhaga isuuhubhu, nawe, bhinu bhitakororekana, ni-bhya kemerano.

5

1 Tuminyiri kubha, imibħiri jitħu jangi amabhuru ganu tukwikaramu kusxi yinu. Nawe hanu gakasarika, Mungu aratoha inyumba ya kemerano mwisaar, yinu itakwumbakwa na abhaat.

2 Kiemibħiri jitħu ja nangwinu tħaranyahaarika, turiigomba bhukkang'u kienha abħwa inyumba iihya, na kwibħiex ħibħwa imibħiri jitħu imihya għinu għiġi mwisaar.

3 Hanu tukwibħiex ħibħwa imibħiri imihya, tħatakkubha tuuħu.

4 Ribhaga riñu tħakiiri na amabhuru giixtu, tħaranyahaarika bhukkang'u mozekoro ziġiet, kien kubha tħarhizwa na amang'ana. Itari toreenda kuruusha imibħiri għinu gikukwa, nawe toreenda

kwibhəhibhwa imibhiri ginə gitakukwa, korereke imibhiri ginə gikukwa gimirwi nə ubhəhəru.

⁵ Mungu newe atəkəriri igəru wa amang'ana gayo, na atəhiiri Ekoro yaazi, korereke abhi ichirikin'yə cha gayo.

⁶ Nangu, tunu ubhwisigi ribhaga ryəsi, naabha təminyiri kəbha, hanə kwikara ni imibhiri ginə, tore kore nə Umukəru.

⁷ Turiikara kənzira yu ubhwisiriryə, itari ko korora kwa miisə.

⁸ Heene tunu ubhwisigi, naatu tərarora hakiriku twangatigiri imibhiri ginə, na kuja kwikara nə Umukəru.

⁹ Tabhi kəusi kənu, hamwi tətabha kəusi kənu, ubhwindi bhwitə ne-kozomeerya Umukəru.

¹⁰ Nimbu, kə kəbha itwəsi turiimiiřira məbhətangi bhwı ikitumbi cha Kiriisitə chī itiniru, korereke bħəusi bhahaabhwı amarihi kuring'aana na ganə bhaakəriri kuməbhiri kənu, gabhi amazəmu hamwi gabhi amabhi.

Ukugwatan'ya abhaatu

¹¹ Mmbe, təminyiri kəbha toreenderwa kəsəuka na kwitegeerera Umukəru. Tərakaja kuruta abhaatu, korereke bhatari kwisiriryə. Mungu atəminyiri bhwaheene chimbū təri, na niinyi niriisega imwəsi mutwizi bhwaheene mozekoro zaanyu.

¹² Itari təragema kwikumya kwa niimwı, nawe toreenda kəbhaha umweya gu ukwikumya igəru wiitə. Kənzira yiyo, mərabha na amang'ana gə ukubhagarukiryə bhanə bhakwikumiryə amang'ana gaabħə gi igurugurəbħu, na gatar i amang'ana ga mokoro.

13 Ariibhi tərarorekana bhasazi təri, ni-gəru wa Mungu, nawe ariibhi tərarorekana kəbha təna amang'ini, ni-gəru waanyu.

14 Übhəsiiggi bhwa Kiriisitə bhuratukangata, kə kəbha təminyirə kəbha uməutə wəmwi akakwa igurə wa abhaatə bhəusi, enzobhooro yaku ni-kəbha, abhaatə bhəusi bhakakwa.

15 Na akakwa igurə wa abhaatə bhəusi, korereke abhahəru bhatigi kwikara igurə waabhu abheene, nawe bhiikari igurə wa wənə aakuuri na kuryəka igurə waabhu.

16 Nangə kətangira nangwina tətakorengekan'ya uməutə wəwəusi kwa komororabhu. Nangabha ribhaga irindi twari tərarora Kiriisitə kənzira yiyo, nawe nangə tətakomororabhu kwiki.

17 Uməutə wəwəusi wənə agwatii ni na Kiriisitə, abhiiri məutə muhya, gi ikari gahitiri, amang'ana amahya gahikiri!

18 Gayo gəusi ne emeremo ja Mungu. Ewe atwigwaniryi neewe kənzira ya Kiriisitə.* Na niitwi atuhiiiri emeremo ju ukwereco abhaatə inzira yu ukugwatanibhwa na Mungu.

19 Nekwe ukubhuga kəbha, kəhitira kwa Kiriisitə, Mungu aari aragwatan'ya abhaatə neewe, ataabhabhariiri ubhəbhi bhwabhu. Na atuhiiiri itwi emeremo ju ukubhəurira abhaatə ing'ana yu ubhugwatanibhwa.

20 Mmbe, Kiriisitə atutumiri kohocha emeremo jazi, na kəhitira kwa niitwi Mungu arabhasabha mwigwani nave. Turabhasabha igurə wa Kiriisitə, mwigwani neewe.

* **5:18** Rora Abharuumi 5:10.

21 Kiriisitə ataari nə ubhəbhə bhwəbhwası, nawe Mungu akaməbharira ubhəbhə bhwitə bhwasi, korereke itwı tubharwi bhe eheene məbhətangi bhwa Mungu kəhitira kwawi.

6

1 Nangə, kə kabha tərahocha emeremo hamwimwi na Mungu, tərabhiisasaama mutiisiriryə i bhigəngi bhirya mwasung'ini kurwa kwa Mungu bhibhəri bhəaha.

2 Mungu arabhuga məMaandikə Amarindu, "Ribhaga rīnə ryindirwi, nikakwigwa, urusikə rwə ubhəsabhurwa, nikakəsakirya."* Mmbe itegeerera, ribhaga rīnə rikwindibhwa, ni-rīnə, urusikə rwə ubhəsabhurwa, ni-rūnə!

Ukwigumiriryə komeremo ja Mungu

3 Tətakokorera umətə wəwəsi ring'ana ryuryəsi rīnə rikumwigatan'ya, korereke obhohocha bhwitə bhətagambwa kibhi.

4 Nawe toreerecha kəmang'ana gəusi kabha, ni-bhahocha bha Mungu təri. Tərakorabhu kukwigumiriryə bhəkəng'u mənyaakə na tabhaaribhaari nzaru.

5 Tətimirwi, təbhəhirwi mokebhoho, na tərigirwi na amaribhita ga abhaatu. Təkariri emeremo imikəng'u, tətingiziri na təhəyiri ni inzara.

6 Naatu turiiyeerekanyə kabha abhahocha bha Mungu kabhəgurəruku, kabhəminyi, kubhwigumiriryə kabhəzəmu, kənzira yə ubukangatwa ne Ekoro Indindu, kabhəsiigi bhwa amaheene

* **6:2** Rora Isaaya 49:8.

⁷ na ku kurwaza amang'ana ga amaheene. Tərakora gayo għusi kəmanaga ga Mungu. Eheeene neyo ebheseme bhyit, ərubhaara rwu ubhuryu na rwu ubħumusi.[†]

⁸ Itwi tərahokerya Mungu, iħbi kwa koregwa, kuririirirwa hamwi kugungibhwa. Tərarorekana kubha abhabhihi turi, nawe təragamba amaheene.

⁹ Tərarorekana ncha bhanu bhataminyikiini, nawe təminyikiini bhwaheene. Tərarorekana nkina tərakwa, nawe bhahru turi. Tətimirwi bhakung'u, nawe tukiiri kwitwa.

¹⁰ Na tərarorekana kubha turumikiri, nawe ribhaga ryusi tono obhozomerwa. Tərarorekana kubha bhahabhi turi, nawe təbhaniibhiryi bhaaru. Tərarorekana kubha tataana chachusi, nawe tone ebhegero bhyusi.

¹¹ Abhakərintə imwi, təragamba na niimwi habhwir, kubha təbhasiigiri kumyuyu jitu jusi.

¹² Itwi tukiiri kutiga kubhasiiga imwi, nawe imwi mutigiri kutsiiga itwi.

¹³ Nangu niragamba na niimwi nkina nikugamba na abhaana kubha, mabhi mətusiigiri kumyuyu janyu jusi, chimbu itwi təbhasiigiri imwi.

Ubhugwatani na abhaat u bhanu bhatari abhisirirya

¹⁴ Mətagwatana na abhaat u bhanu bhatari abhisirirya. Nangu, eheeene nu ubħabhi bhiratura

[†] **6:7 Urubhaara rwu ubhuryu na rwu ubħumusi**, enzobhooro ya amang'ana gayo iratara kubha, okobhoko kubhuryu nekwe kukugwata ekeseme, no okobhoko kubha nekwe kukugwata ingubha yu ukwiriibha.

kwigwana? Ubhwirə ni ikiirimya bhiratərabhwı kəbha hamwimwı?

¹⁵ Kiriisitu na Shītaani‡ bharatərabhwı kwigwana? Umwisiriry na wənə atarı umwisiriry bhaana bhəhaguhiki?

¹⁶ Kəna bhwigwaniki gati ya rihekaaru rya Mungu na amasambwa? Itwı ni-rihekaaru rya Mungu wə ubhəhəru!§ Chimbu Mungu aagambiri,

“Niriikara hamwimwı nabhə na kogenda gati waabhu.

Nirabha Mungu waabhu, bhəusi bharabha abhaatu bhaani.”*

¹⁷ Nangə Umukurə akabhuga,

“Murwı gati waabhu, mwahəkani nabhu.

Mətakun'yaku kegero kīnə kibhingiri, neho na niinyı nikəbhasəng'aana.”†

¹⁸ Naatu akabhuga,

“Nirabha Wuusu,

na niimwi mərabha abhaana bhaani bhi ikisubhi na bhi ikikari.

Umukurə Mungu wə Ubhənaja Bhwəsi abhugiri!”‡

7

¹ Nangə, abhasiigwa bhaani, Mungu aragiin'yi amang'ana gayo gəusi, twibhingukyi kə kutaana nu ubhubhuruuru bhwə uməbhiri na bhwa mokoro. Tabhi abharindu kəmang'ana gəusi, kənzira yə ukəsəuka Mungu.

‡ 6:15 *Shītaani*, kuKigiriki ni-Bhīriyaari. Ni-riina irindi rya Shītaani. § 6:16 Rora 1 Abhakərintə 3:16; Abheefeeso 2:20-21.

* 6:16 Rora Abharaawi 26:12; Yirmiya 32:38; Izikiiri 37:27.

† 6:17 Rora Isaaya 52:11. ‡ 6:18 Rora 2 Samwiri 7:14; 1 Amang'ana ga Amabhaga 17:13.

Obhozomerwa bhwa Paauru

² Motohe umweya mozekoro zaanyu. Tutasaririiryi muutu wuwusisi, tutanyaahaariri wuwusisi, na tutakangiriiryi wuwusisi.

³ Nitakugamba amang'ana gayo kabhatinira, ka kubha nimiriri kubhuga, imwi muri mozekoro ziit. Turi hamwimwi na niimwi yangabha kwikara hamwimwi, hamwi kukwa hamwimwi.

⁴ Niranaaja kugamba na niimwi kwa bhukararu bhukuru, na niriikumya bhukung'u igur u waanyu. Niriyyigwa bhwahene bhukung'u na mukariri nibhi no obhozomerwa bhukung'u, nangabha turanyaaka.

⁵ Nuur hanu twahikiri Makidaniya, tutabhwini umweya gwu ukwoyeera, ka kabha twari ni inyaaku mbaara zhusi. Kwigutu kwari ni iryamana, mozekoro ziit kwari nu ubhwabha.

⁶ Nawe Mungu wanu ahaakongoora bhanu bharumikiri, akatokongoora ku kuuza kwa Tiit.

⁷ Na itari ku kuuza kwa Tiit ukwene, nawe nuur chimbu imwi mwamukunguurriri. Akatubhuurira chimbu mukwigomba kondora, na chimbu mukurumiika na mukunyiibhagira. Gayo gankariri nezomerwe bhukung'u.

⁸ Nangabha inyarabha yinu nabhaandikiiri ikagirya murumiki, nitakwitema amasoro. Nangabha nikarora nisariryi kwibhaga, nawe niminyiri kabha inyarabha yaani ikabhanyaara kwibhaga iguhibhu.

⁹ Nawe nangu nizazomerwa kabha nikaandika inyarabha yirya, itari ka kabha mukarumiika, nawe ka kabha ukurumiika kwanyu kakakora mutigi abhubhi bhwanyu. Mukarumiika

chimbu Mungu iindiri, igurə wa riyo itwi tataabhanyahaariri kənzira yuyəusi.

10 Ukurumika kənə kukurwa kubhwəndi bhwa Mungu, kurakora abhaatu bhatigi ubhəbhə bhwabhu. Ukutiga ubhəbhə itari ring'ana ryu ukwihiitya, kə kabha rirareeta ubhutuurya. Nawe ukurumika kənə kukurwa kəmang'ana gi iisi yinə, kərareeta uruku.

11 Rora chimbu ukurumika kənə Mungu iindiri, kabhariitiiri ubhwera ubhəkəru! Kəkəriri inamba kəru yo okokora ganə gakwenderwa, kəkəriri kwibhagira kə ganə mokokora. Na kəkəriri kwigatanira ubhəbhə, kəsəuka Mungu, kwigomba kondora, na kabha nu umucha gwo okorora wənə aasariryi, asəng'aaniri inyaaku yaazi. Kənzira ziyo zuəsi, mwirikiryi kabha mətaana ubhusaryaməmang'ana gayo.

12 Ebhu, nangabha nəkabhaandikira inyarəbha yirya, nitaandikiri igurə wə umətə wənə amukuriiri uwundi kibhi, hamwi igurə wa wənə akuriirwi kibhi. Nawe nekeenda morore imubheene məbhətangi bhwa Mungu, chimbu mukwihurucha igurə wiitə.

13 Kuriyo mətəhiiri umwəyə. Kəkira riyo, təkazomerwa bhəkəng'u hanə twamərəzəzi Tiitə chimbu ano obhozomerwa, kə kabha imwi məkasambarucha umwəyə gwazi.

14 Inyi nəkabhaakumya bhəkung'u məbhətangi bhwazi, na mətansukiryi. Gəusi ganə twari tərabhabhəurira gaari ga amaheene. Ebhuibhu, ganə twabhaakumiryi məbhətangi bhwa Tiitə, nego gaari amaheene.

15 Ubhusiigi bhwa Tiitə kwa niimwi bhərang'eha

kwaruha, hanu akuhiita ukwigwa kwanyu bhuusi na chimbu mwamusang'aaniri kubhusuuku na kurigita.

¹⁶ Nirazomerwa bhukung'u, ku kabha nangu niranaja kubhiisega imwi kwa guusi.

8

Umwuyu gwu ukusakirya abhandi

¹ Nangu, abhahiiri bhiitu, toreenda tubhabhuriri iguru wi ibhigungi bhya Mungu bhinu ahiiri amasengerero ga Makiduniya.

² Abhaatu bhayo ni-bhahabhi bhukung'u, na bhakabbona ibhitimotiimo bhihaari bhukung'u, nawe bhaar*i* no obhozomerwa bhukuru bhunu bwagiriryi bhakabha bheeryakoro bhukung'u bhu ukuhurucha ebhegero bhyabhu.

³ Nirabhamenyekererya kabha, bhakahurucha ebhegero bhyaru, nuuru kuhita ubhunaja bhwabhu. Naatu bhakahurucha kabhusiigi bhwabhu abheene.

⁴ Bhaar*i* bharatukandikija bhukung'u kabha, bhahaabhu umweya kugwatana komeremo ju ukusakirya abharindu bha Mungu bha Yirusariimu.

⁵ Bhakakora kukira chimbu twari tukwisega. Bhakiihurucha embere kuMukuru, akumara bhakiihurucha kwa niitwi, chimbu Mungu akwenda.

⁶ Kugayo, tukasabha Tiitu aazi abhasakiryi imwi kumariiryu omoremo guyo gw*i* ibhigungi, ku kabha newe aatangiri kwa niimwi.

⁷ Munu ubhuniibhi bhwa amang'ana guusi. Munu ubhwisiriryu, ubhunaja bhwu ukugamba

bhwaheene, ubhəminyi, umucha məkərə gwo okokora amazəmu, nə ubhəsiigi bhwanyu kwa niitwi.* Mmbe, ibhuibhü, məbhü nu ubhuniibhi bhwə urəbhəngə rwə ukəsakiryə abhandi.

8 Nitakəugamba gayo korereke nəbhaswaji, nawe nereenda korora ariibhi ubhəsiigi bhwanyu ni-bhwa amaheene, kwa kobheerecha chimbū abhandi bhanu umucha gwə ukəsakiryə.

9 Mwizi ibhigəngi bhyə Uməkərə wiitə Yiisu Kiriisitə. Nangabha aari muniibhi, nawe akiikorya məhabhi igərə waanyu, korereke kəhitira məbhəhabhi bhwazi, imwī məbhü abhaniibhi.

10 Nangu, igərə wa ring'ana rinə, nirabharagirira rinə rikwenderwa kwa niimwī. Umwaka gunə gwahitiri,[†] mwari bhe embere kwigomba kosorora na bhe embere kətanga omosororo.

11 Nangu, məmarı emeremo giyo kubhwigəmbi bhuyobhuyo bhənə mwarı nabhwı hanə mwindiri kətanga, mwihuruchi kuring'aana nə ubhənaja bhwanyu.

12 Ariibhi uməutə anu umwəyə gwə ukəsakiryə, Mungu arasəng'aana bhyəsi bhinə akuhurucha kuring'aana na kinə anachə, itarı kükinə ataanachə.

13 Nitakəugamba gayo kə kabha nereenda imwī mənyahaariki igərə wə ukəsakiryə, korereke abhandi bhabhone hakiriku,

14 nawe nereenda məring'aani. Ribhaga rinə mone ebhegero bhyaru, məbhasakiryi

* **8:7** *Ubhəsiigi bhwanyu kwa niitwi*, ubhəgaruri abhandi bharatəra kabha, ubhəsiigi bhwanyu bhənə bhuruuri kwa niitwi.

† **8:10** Rora 1 Abhakərintə 16:1-4.

bhanu bhataanabhyu, korereke bhuusi hanu bhakobhona bhyaru, bhuusi bhabhasakiry*i* hanu mukusuuhirwa. Ko kokorabhu murabha maring'iini,

¹⁵ chimbu yandikirwi muMaandiku Amarindu, "Wunu aabhiringiri ibhyaru, ataari na bhya kusaaga, na wunu aabhiringiri ibhisuuhu, ataasuuhiirwi."[‡]

Tiitu na abhakindichazi bharatumwa Kurintu

¹⁶ Nirakumya Mungu wunu ahirri Tiitu umwuyu gunu inyusi ninagwi gwu ukubhasakiry*a*.

¹⁷ Niragambabhu, ku kabha hanu twamusabhir*i* aazi kwa niimwi, akiisiriry*a*. Naatu araaza kwa niimwi kubhwindi bhwazi umwene, ariigomba kabhasakiry*a*.

¹⁸ Hamwimwi nawe t^uratuma umukindichitu wunu ubhukumya bhwazi bhwu ukuragan'ya Ing'ana Inzamu bhanyaragiini mumasengerero gausi.

¹⁹ Naatu itari gayo ageene, nawe akarobhorwa na amasengerero korereke abhi hamwimwi na niitwi hanu tukuhira omosororo kabhaatu. Emeremo jo omosororo guyo, ni-guru wu ukukumya Umukuru, na ereerecha chimbu tunu ubhweryakoro kabhandi.

²⁰ Tukuriribhu ku kabha tutakwenda kotemwa amasoro iguru wu ubhwimiiririri bhwitu bhw*e* ebhegero bhinu abhaatu bhahurukiry*i* kokoro yaabhu nziru.

²¹ Ubbwindi bhwitu bhutari ne-kokora amazamu mubhutangi bhwu Umukuru umwene, nawe na mubhutangi bhwu abhaatu.

[‡] 8:15 Rora Kuhuruka 16:18.

22 Təratəma əməkindichitə uwəndi hamwimwi na bha Tiitə. Ewe tərəuzi manga kaaru kəbha anu umucha məkəru gwo okohocha emeremo, na nangə anu umucha məkəru kəkiraho, kə kəbha anu ubhwisigi bhukəru kwa niimwi.

23 Nangə əməuztə areende komenya amang'ana ga Tiitə, ewe ni-məkindichani, na arahocha emeremo hamwimwi na niinyi igəru waanyu. Na ariibhi əməuztə areenda komenya amang'ana ga abhandi bhanə bhakuza hamwimwi nawe, bhayo bhatumirwi na amasengerero, bhəusi bharakumya Kiriisitə.

24 Mmbe mobheereche ubhusiigi bhwanyu, korereke amasengerero gamenye təna kīnə kikugiryu twikumy i igəru waanyu.

9

Ubhusakirya kubhiisiriry aha Yirusarimmu

1 Nitaana ha kəbhaandikira igəru wə ubhusakirya bhwanyu kwa abharindu bha Mungu,

2 kə kəbha niminyiri munu umwəyu gwə ukubhasakirya abhandi. Necho kikugiryu niriikumya igəru waanyu kəbhaatə bha Makidəniya, nərabhabhəurira, imwī abhaatə bhi icharə cha Akaaya, mukiihurucha kuhurucha kwima umwaka gunə gwahitiri. Umucha gwanyu gakəriri abhaaru gati waabhu kəbha nu umwəyu gwu ukuhurucha.

3 Mmbe, nəratəma abhakindichitə bhanə, korereke mətəri kwerecha maheene kəbha mukiihurucha kuhurucha, chimbū nabhabhuuriiri abhaatə bha Makidəniya.

Nitakwenda amang'ana ganu niikumiiryi igurua waanyu, garorekani gataana bhwera.

⁴ Gayo guusi itaaza kabha suni hanu niriizi kwa niimwi hamwimwi na Abhamakidəniya abhandi na kobhona makiiri kabhanura, chimbu twari nu ubhwisigi bhukur kurwa kwa niimwi, na niimwi korora zisuni bhukung'u.

⁵ Nangu nikarora ni-bhwaheene nibhasabhi abhakindichitu bhanu bhakangati kuuza kwa niimwi, korereke mutuuri bhwaheene ebhegero chimbu mwaragiri kuhurucha. Kanzira yiyo murabha muhurukiryi kwa kwenda imubheene, itari kwa khatikwa.

Ukuhurucha ikimweso kumwuyu gwo obho-zomerwa

⁶ Muhiiti ring'ana rinu, "Wanu akahamba bhisuhu, aragesa bhisuhu, na wanu akahamba bhyaru, aragesa bhyaru."

⁷ Abhaatu bhuisi bhahuruchi chimbu bhindiri mumuyu jabhu, bhatahurucha kwa kwitiimaata hamwi kwa khatikwa, ka kabha Mungu asiigiri abhaatu bhanu bhakuhurucha kumwuyu gumwi.

⁸ Mungu aratara kabharorera ibhigungi kükira chimbu mukwenda, korereke ibhaga ryusi mabhii na bhyusi bhinu mukwenda, na mong'ehe kokora amazamu bhukung'u.

⁹ Chimbu yandikirwi maMaandiku Amarindu, "Ahurukiryi kumwuyu gwazi gwusi, ahiiri abhabhi, ibhigungi bhyazi ni-bhya kemerano."*

¹⁰ Mungu newe akoha umahambi zimbusur zu ukahamba ni ibhyakurya. Ibhuiibhu, arabhaha

* 9:9 Rora Zabhuri 112:9.

imwī zendetere za ukahamba na kozoongera. Ewe arabhaha na kobhoongera ubhweryakoro.

¹¹ Arabhaha ubhuniibhi kwa gausi, korerekemutari kabha bheeryakoro siku zausi. Hayo neho abhaatu bhakukumya Mungu iguru we ebhegerobhinu tukabhahirira kurwa kwa niimwi.

¹² Irabhabhu, kue kabha emeremo ju ubhweryakoro ginu mokokora, gitakasakiryaabharindu bha Mungu bhanu bhasuuhiirwi abheene, nawe giragiryabhaatu bhaarubhakumyi Mungu.

¹³ Bharagunga Mungu, kue kabha emeremo janyu gereerecha imwī ni-bhahocha bhazumu. Na bharamugunga kue kabha mwisiriiryi Ing'ana Inzamu iguru wa Kiriisitə, na kue kabha yu ubhweryakoro bhwanyu bhwu ukabhasakiryaeaho na abhaatu bhuusi.

¹⁴ Bharabha bharabhasabhirira kwa Mungu, bhariigomba kabha hamwimwi na niimwi iguru wi ibhigungi bhinu Mungu abhahiri imwī.

¹⁵ Akumibhwī Mungu kabhigungi bhyazi ibhikuru bhinu bhihitiirin'yi.

10

Paauru aragarukiryabhanu bhakomorega

¹ Mmbe, inyī Paauru nírarorekana mñyuuuhu hanu nikabha hamwimwi na niimwi, nawe makararu hanu nikabha kore na niimwi. Nawe nangu, nirabhiisasaama kwa bhanyuuuhu na ubhazumu bhwu Kiriisitə.

² Nirabhasabha, mutagiryu nibhi na ubhakararu hanu niriizi kwa niimwi. Niragambabhu, konzobhooro niizi niratara kabha makararu kabhaatu

bhusi bhanu bhakwiseega kbha itwi turiikara ncha abhaatu abhandi bha muusi yinu.

3 Nangabha turiikara kuusi kun, tutakwitana riihi ncha abhaatu bha kuusi kun.

4 Ebheseme bhyitu bhya riihi bhitari bhinu abhaatu bhakohokerya kuusi kun, nawe bhina amanaga ga Mungu, na bhiragwisha rigoobhe ryu umubhisa ryusi.

5 Terasarya amiisi*gi* guusi gu ururimi na amang'ana guusi gu ukwikumya ganu gakorecha abhaatu komenza Mungu. Na tragwata amiisi*gi* guusi, korereke giitegeerere Kiriisitu.

6 Na hanu mukubha mumwigwiri, itwi turabha tmariri kutinira amang'ana guusi ganu gatari gu ubhwigwa.

7 Morore ganu gari mubhetangi bhwa amissu gaanyu! Umutu wanu akwirora ewe ni-wa Kiriisitu, ahiiti na niitwi ni-bha Kiriisitu, nche ewe.

8 Nuuru niriikumya kuhita ekerengo iguru wu ubhanaja bhenu Umukuru athiiri, tuturi kbhanaja na itari kbhasarya, kwiki nitakorora zisuni iguru wu ubhanaja bhuyo.

9 Nitakwenda nerorekan*i* kwa niimw*i* kbha, nereenda kbhakanga kuhitira zinyarubha zaani.

10 Niragambabhu, ku kbha bharabhuga, "Zinyarubha za Paauru zina amang'ana maritu, na amang'ana amahaari. Nawe hanu akbha hamwimw*i* na niitw*i* ataana amanaga, na amang'ana gaazi garabha gataana bhwera."

11 Umutu wanu aabhugiri, amenye kbha, ganu tutkwandika muzinyarubha tore kore, nego toreekore hanu tkubha na niimw*i*.

12 Itw*i* tutakwiring'aan'ya nuuru hasuuhu na

abhaatu bhanu bhakwikumya hamwi kwituubhan'ya nabhu. Nawe bhatiizi ryuryusi ku kubha bhariiring'aan'ya abheene kobheene na kwituubhan'ya abheene kobheene.

13 Nawe itwi tutakwikumya kukira ekerengo chitu. Nawe turiikumya iguru we ekerengo che emeremo ginu Mungu atuhiiri. Emeremo giyo nejo ginu tokokora nuuru kwa niimwi.

14 Tutakwikumya kukira ekerengo che emeremo jitu, chimbu yangabhiiri tuk*u*ri kuhika kwa niimwi. Nawe itwi twari bhe embere kubhareetera Ing'ana Inzamu iguru wa Kiriisitu.

15 Na tutakwikumya iguru we emeremo ja abhaatu abhandi, emeremo ginu itwi tutahiiirwi. Nawe turiisega kubha, chimbu ubhwisirirya bhwanyu bhokong'eha kukura, nimbu emeremo jitu gati waanyu gikubha girakura.

16 Hayo neho takutura kurwaza Ing'ana Inzamu ziisi izindi inu amang'ana gayo gakiiri kuraarikwa. Na tutakwikumya iguru we emeremo ginu jakurirwi na abhaatu ahagero ahandi.

17 Amaandiku Amarindu garabhuga, “Umuatu wanu akwikumya, ikumyi iguru wu Umukuru.”*

18 Enzobhooro yaku ni-yinu, wuwuusi wanu akwikumya umwene atakwisiriribhwa, nawe wanu Umukuru akumukumya, newe akwisiriribhwa.

11

Paauru na abhatumwa bhu ururimi

1 Nuuru nuragamba ncho omogege, nurasabha munyiitegeerere. Heene, munyiitegeerere!

* **10:17** Rora Yirimiyu 9:24.

2 Inyi nirabharorera rihari, rihari rīnə rikurwa kwa Mungu, kə kəbha mwangi umuucha umusiti, wənə narunjiryi umusubhi wəmwibhu, arabhirikirwa Kiriisitə.

3 Nawe nangə nirubhaha, arībhī Haawa akakangiriribhwa ne enzoka yirya, na niimwi māratura kükangiriribhwa, mutigi ubhugururuku nə ubhuzamu bhwa Kiriisitə.

4 Niragambabhu, kə kəbha imwī ni-bhangə kusung'aana wənə akuuza kurwaza amang'ana igūru wa Yīsu ganə gari bhəndi na ganə twaragiin'yī. Na muriisirirya zekoro zu ərərimi na amang'ana agandi bhwangə, nangabha gari bhəndi na garya mwisiriiryi kurwa kwa niitwī.

5 Inyi nīrarora nītasuuhiirwī kegero chəchəsi, kükira kīnə bhanachə bhayo bhakwikorya abhatumwa abhakəru.

6 Nuurə arībhī inyi nitīzī kugamba bhwaheene, nawe ubhuminyi bhwani bhakəru. Twirkiryi riyo kwa niimwī ribhaga ryəsi, kəzinzira zuusi.

7 Nikiyyicha kənzira yu ukurwaza Ing'ana Inzəmu ya Mungu kwa niimwī bhəuha, korereke mugungibhwī. Nangə, ibhu nikakora kibhī?

8 Hanə nakərirī emeremo kwa niimwī, naari nina zimpirya kurwa məmasengerero agandi. Naari nkina nīrabhabasaakəra ebhegero bhyabhu, korereke nibhasakiryi imwī kwa bhəuha.

9 Hanə naari ninu ubhwindi ribhaga rīnə naari hamwimwī na niimwī, nītaari murigə kwa wəwūusi gati waanyu. Abhiisirirya bhanə bhaaruuri Makidəniya bhakaang'a bhīnə naari nikwenda. Naari nīriikabhaaha, korereke nitabha murigə kwa niimwī nuurə hasuuhi,

nirakaja kokorabhu.

10 Chimbu amaheene ga Kiriisitu gari mamubhiri gwani, atareeho umuutu wuwusi mucharu cha Akaaya, wanu areendeche kwikumya iguru wa amang'ana gayo.

11 Kwaki niragambabhu? Ni-ku kubha nitabhasiigiri? Mungu aminyiri nibhasiigiri!

12 Nirang'eha kokora emeremo chimbu nekokora nangwinu, korereke nitabhaha umweya bhanu bhakwikorya nkina nebho abhakuru, bhatamwi kwikumya kubha bharakora emeremo ncha niitwi.

13 Abhaatu ncha bhayo ni-bhatumwa bhururimi, bharakora emeremo ku k^ukangiriry aphaatu, bhariikorya nkina ni-bhatumwa bha Kiriisitu.

14 Ring'ana riyo ritari rya kuruguuura, ku kubha nuuru Shitaani wusisi ahiikorya ncha maraika* wu ubhwiru.

15 Nangu, itari ring'ana rya kiruguuru, abhahocha bhaazi bhussi, bhariikorya ncha abhahocha bhe eheene. Itiniru yaabhu irabha chimbu amahocha gaabhu gari.

Paauru ariikumya iguru wi inyaaku yaazi

16 Nirabbhabhuurira naatu, umuutu wuwusi atakina inyi ne-mogege! Nawe nangabha muriiseega inyi, ne-mogege, nirabhasabha munyiitegeerere no obhogege bhwani bhunu, korereke na niinyi niikumyi naabha hasuuhi.

17 Amang'ana ganu nikugamba, gatakurwa kumukuru, nawe niragamba ncho omogege.

* **11:14 Maraika.** Kemaragirira bhukeng'u, rora Ikiuibhasa.

18 Bhaaru bhariikumya igaru wa amang'ana gi
iisi yinu, na niiny*i* niriikumya.

19 Imw*i* ku kubha muna amang'iini, muriigumirirya abhageege kobhozomerwa.

20 Muriigumirirya nuuru umuutu wuunu
akubhakora imw*i*bhambuusa, wuunu akubhiibhira
na kubharuusha ebhegero bhyanyu, na wuunu
akwirora ni-mukuru kubhakira na kubhatema
mubhushu.

21 Niragamba kwa suni kubha itwi tutabkhakuri*i*
gayo, ku kubha itwi, ni-bhanyuuhiriru bhukung'u!

Nangu niragamba ncho omogege, ariibhi areho
umuutu wuunu akwenderwa kwikumya igaru wa
ryaryusi, na niiny*i* niriikumya igaru wa riyo.

22 Ariibhi ebho ni-Bhiibhuraaniya, na niiny*i*
ni-Mwibhuraaniya. Ariibhi ni-Bhiizirairi, na ni-
iny*i* ni-Mwizirairi. Ariibhi ni-bhi ikishoko cha
Abhurahaamu,[†] na niiny*i* ni-wi ikishoko cha Ab-
hurahaamu.

23 Nangu niragamba nchu umusazi, ariibhi ebho
ni-bhahocha bha Kiriisitu, inyi ne-mohocha wa
Kiriisitu kubhakira. Inyi nikurir*i* emeremo imikuru
bhukung'u, nibuhirwi mokebhoho manga kaaru
bhukung'u, nitimirwi manga kaaru bhukung'u, na
naari munyaaku yu ukukwa manga kaaru.

24 Nitimirwi na Abhayaahudi manga kataanu,
imizariti merongo itatu na kenda.

25 Nitimirwi zihimbu na Abharuumi katatu,
nitimirwi na amabhwi rumwi. Ubhwatu
bhansarikiiri katatu, na nikiikara munyanza
ubhutiku nu umwise.

[†] **11:22 Abhurahaamu.** Kamaragirira bhukung'u, rora
Ikiniibhasa.

26 Manga kaaru morogendo rwani, naari mənyaaku yo okogegwa ni ibhitaaru, mənyaaku ya abhasaakuri, mənyaaku ya Abhayaahudi abhakindichani na kubhaatu bhanu bhatarı Abhayaahudi. Naari mənyaaku muzimbiri, mənyaaku ya kukibhara, mənyaaku ya mənyanza, na mənyaaku ya bhanu bhakwikorya abhiisiriry abhakindichit.

27 Nikuriri emeremo imikung'u na kənyaaka, nitingiziri, ninyaakiri ni inzara ne enyoota, manga kaaru nibhurirwi ibhyakurya na kwikara mombeho nisiriirwi zengelbho.

28 Hamwimwi na gayo gəusi, siku zausi nirahizwa ne emeremo jani məmasengerero gəusi.

29 Ariibhi umuutu wəwəusi ni-mənyəuhiriru, na niinyi niriiyigwa mənyəuhiriru. Ariibhi abhaatu bhagiriryi umuutu wəwəusi akore ubhəbhi, na niinyi niranyahaarika.

30 Ariibhi ereenderwa ukwikumya, niriikumya igəru wə ubhənyəuhiriru bhwani.

31 Mungu, Bhaabha wə Umukuru Yiisu, wənə akwenderwa kukumibhwa kemerano, aminyiri nitakugamba ururimi.

32 Damisiku iyo umukangati wi ichar wənə aari iyaasi wə umutimi Areeta, akatəra abhariibhi mukisiku chə urubhiri, korereke bhangwati.

33 Nawe abhaatu obhorebhe bhakantəra murwero na kunhiringitya kuhitira mwibhangga rinu ryari kunyiki yə urubhiri, nikahona kugwatwa.‡

‡ **11:33** Rora Amahocha ga Abhatumwa 9:23-25.

12

Ubhərəri nə ubhənyəhəriru bhwa Paaurə

¹ Nereenderwa ukwikumya, nangabha itaana bhwera. Nawe nangə niriikumya igəru wə ubhərəri na amang'ana agandi ganə Umukurə aanyiirichiryi.

² Niminyiri uməutə wəmwı Umukiriisitə,* wənə imyaka ikumi ne ene ginə jahitiri, akasaakurwa kuja mwisaaru.† Nitəzi arıbhı akasaakurwa nə uməbhıri gwazi, hamwı ekoro iyeene. Mungu newe yiizi.

³ Niragarəkira, niinyi nitəzi arıbhı uməutə wuyo akasaakurwa nə uməbhıri gwazi, hamwı ekoro iyeene. Mungu newe aminyiri, nawe inyi, kinə niizi,

⁴ akasaakurwa kuhika Paradiis.‡ Iyo akiigwa amang'ana gə ukurəguura bhəkung'u ganə uməutə atakutəra kugamba, na atakwenderwa kugamba.

⁵ Nangə, kwə uməutə ncha wuyo niriikumya. Nawe nitakwikumya igəru waani inyimwene, kuruushaku igəru wə ubhənyəhəriru bhwanibhu.

⁶ Nangiindiri kwikumya, nitaari nirabha mogege, kə kabha naari niragamba amaheene. Nawe niriikabhaaha, korereke uməutə wəwəsi ataaza kukina, inyi wa bhwera bhəkung'u kükira ganə akorora na kwigwa kurwa kwa niinyi.

⁷ Nawe nikahaabhwə inyaaku məməbhıri gwani yinə yangi ncha rihwa rinə rekonsoma. Inyaaku

* ^{12:2} **Niminyiri uməutə wəmwı Umukiriisitə**, Paaurə arigamba umwene. † ^{12:2} **Mwisaarə** kuKigiriki ni-risaarə rya katatu. ‡ ^{12:4} **Paradiis**, ni-riina irindi kwa mwisaaru, hanu Mungu ari, na hanu bhakwoyeera abharindu bha Mungu bhanu bhakuuri.

yiyo, ni-mutumwa wa Shitaani, akatumwa korereke anyaachi, n̄itaaza kwikumya bhukung'u igur̄u wa amaaru ḡa ukurugura gan̄a Umukuru aanyiirichiryi.

8 N̄ikam̄asabha Umukuru manga katatu anduushi inyaaku yiyo.

9 Nawe ewe akamb̄arira, “Ibhigungi bhyani bhirkwisa, konzobhooro m̄abhan̄uuhiriru n̄imu amanaga gaani gakororekana.” Ibhū, nirabha niriikumya kobhozomerwa bhukuru igur̄u w̄a ubhan̄uuhiriru bhwani, korereke amanaga ga Kiriisit̄ gabhi hamwimwi na niinyi.

10 Necho neno obhozomerwa igur̄u w̄a ubhan̄uuhiriru bhwani, naatu igur̄u wa amatuki, zinyaaku na amabhi gan̄a nekobhona igur̄u wa Kiriisit̄. Nanḡa neno obhozomerwa, k̄u kubha han̄a nikubha m̄anyuuhiriru, neho nikubha na amanaga.

Amakibhw̄i ga Paaur̄u igur̄u wa Abhakarint̄

11 Nigambiri ncho omogege, nawe imw̄i nebho mugiriryi nigambibhu. Inyi naari nereeenderwa kukumibhwa. Nuur̄u ariibhi n̄irarorekana nitakwenderwa, inyi n̄itar̄i musuuju k̄ukira bhan̄a bhakwikorya nkina ni-bhatumwa abhakuru.

12 Han̄a naari kwa niimw̄i nekeerekany'a kubha umutumwa, k̄u kubha nikakora ibhyirikin'ȳ, amateemo ni ibhiruguru kubhwigumiriryu bhwusi.

13 Ritareeho ryuryasi rin̄a nakuriri kumasengerero agandi, rin̄a nikirri kokora kwa niimw̄i. Kisha nikabhasariirya k̄u kubha nitaari murigu kwa niimw̄i? Ariibhi riyo neryo ubhabhi bhwani, m̄anyaabhiri!

14 Nangu nisiriiry*i* kuuza kwa niimwi rwa katatu, nawe nitakubha murigu kwa niimwi. Nitakwenda ebhegero bhyanyu, nawe nirabheenda imwi. Niragambabhu ku kubha abhaana bhatakwenderwa kubhiika ebhegero iguru wa abhiibhuri, nawe abhiibhuri nebho bhakwenderwa kubhiika ebhegero iguru wa abhaana.

15 Inyi n^{ir}azomerwa kuhurucha ebhegero bhyani nauru kwihurucha inyimwene, korereke n^{ib}hasakiry*i* imwi. Nawe irarorekana kubha, hanu inyi nikwongera kbhasiiga, neho imwi mukusuuhya ubhusiigi bhwanyu kwa niinyi.

16 Muriisirirya kubha nitaari murigu kwa niimwi, nawe nuurubhu abhand*i* gati waanyu bharabhuga, iny*i* ni-mang'ini, n^{ib}hakurukumbiri kubhukangirirya.

17 Nangu, nikabharuusha chuchusi kuhitira kubhaatu bhanu natumiri kwa niimwi?

18 Nikasabha Tiitu aazi kwa niimwi, hamwimwi nawe nikatuma umukindichitu uwundi. Nangu, Tiitu akabharuusha chuchusi? Matakorora kubha inyi ne ewe ne-kegero kimwi momeremo, na kubha nauru eteemwa y*ii*tu ni-yimwi?

19 Kisha muriiseega kubha ribhaga rinu bhusi turiibhagira mubhutangi bhwanyu? Nawe taragamba amang'ana ganu mubhutangi bhwa Mungu, turiibhi tugwatiini na Kiriisitu. Abhasiigwa bhaani, gusi ganu tokokora, ni iguru wu ukubhasakirya mokong'e mubhwisirirya.

20 Nirubhaha, hanu nikuuza kwa niimwi, nitaaza kubhabhona muri moteemwa yinu itakonzomera. Riyo rirangirya nekore ganu

gatakəbhazomera. Nirəubhaha kə kabha məratəra kəbha ni iryəmana, rihari, ubharuru, ikinyawiitə, ukwigobha, ukwigamba, ubhwiyungi na riihi.

²¹ Nirəubhaha, hanə niriizi kwa niimwi, Mungu arankora nisəukə məbhutangi bhwanyu. Nirarugəura korora abhaarū gati waanyu bhanə bhaakəriri ubhəbhi, bhakiirī kutiga ubhəbhi. Bhakiirī bhane eteemwa yiryayirya yi itaaru, ikisimbə na ya amang'ana agandi ga zisəni.

13

Ubhutungiri bhwi itinirə

¹ Rənə ni-rwa katatə kwa niinyi kuuza kwa niimwi. Amaandikə Amarindu garabhuga, “Ibhiina bhyəsi bhitinirwə kobhomenyeekererya bhwa abhaatə bhabhiri hamwə bhatatu.”*

² Nikamara kəbabhərira, chimbu niizirī kwa niimwi rwa kabhiri, nangə niragarukira nere kore. Hanə nikuza, bhəusi bhanə bhaakəriri ubhəbhi na abhandi bhəusi nitakəbha ni ibhigəngi kwabhu.

³ Nirakorabhu, kə kabha moreenda ichirikin'yə cho okomenya kabha Kiriisitə aragamba kəhitira kwa niinyi. Kiriisitə atari mənyəuhiriru kwa niimwi, nawe areerecha amanaga gaazi gati waanyu.

⁴ Ni-maheene kabha Kiriisitə akabhambwa kuməsarabha məbhənyəuhiriru, nawe nangə, ni-məhəru kabhənaja bhwa Mungu. Ibhuiibhu itwə bhanyəuhiriru chimbu Kiriisitə aari, nawe mərarora bhahəru təri hamwimwi ne ewe kabhənaja bhwa Mungu.

* **13:1** Rora Amahiityə gi Imigirə 19:15.

5 Nangʉ mwirengekan'yᵫ imwᵫ abheene, korereke momenye ariibhi munu ubhwisiriry. Mwiyangariri abheene. Awii, mutiizi Yiisu Kiriisitə ari kwa niimwi? Ariibhi itaribhu, hayo mutamirwi ekerengo chu ubhwisiriry.

6 Nawe niriisega morobhoora kubha itwi tutatamirwi ekerengo cha ukubha abhatumwa wa amaheene.

7 Tūrasabha Mungu mutakora ing'ana ryuryusi ibhi. Itari ku kubha itwi toreenda tororekanı tuhikiiri ekerengo kiyo, nawe toreenda mokore amazamu, nauru itwi tūraarorekanı tutamirwi.

8 Niragambabhu, ku kubha tutakutura kwanga amaheene, nawe tūratara kurwaza amaheene.

9 Turazomerwa ku kubha itwi bhanyuhiriru, nawe imwi muna amanaga. Tūrasabha Mungu abhasakiryi muring'aaniri mubhwisiriry bhwanyu.

10 Nirabhaandikira amang'ana ganu nikiri kuhika kwa niimwi, korereke hanu nikubha kwa niimwi, nitabha muhaari kuhitira ubhunaja bhwani. Niragambabhu, ku kubha ubhunaja bhuñu Umukurʉ aang'iri bhutari ubhunaja bhwu ukusarya, nawe ni-bhunaja bhwu ukubhasakiryu mokong'e mubhwisiriry.

Amang'ana gʉ ukuraga

11 Nangʉ, abhahiiri bhaani, tugiiri![†] Muring'aaniri mubhwisiriry bhwanyu, mwihaani umwayu, mabhi nu ubhumwimwi, mwikari komorembe. Na Mungu wʉ ubhusiigi no omorembe arabha hamwimwi na niimwi.

[†] **13:11 Tugiiri,** ubhagaruri ubhandi bhuratara kubha, mozomerwe.

12 Mwikeerye kabħasiġi bhwa Kiriisitə. Abharindu bha Mungu bhaxxi bha hanu bharabha-keerya.

13 Urubhangə rwu Umukuru Yħiġi Kiriisitə, nu abħasiġi bhwa Mungu, nu ubhugwatani bhwe Ekoro Indindu, bhaxbi hamwimwi na niimwi bhaxxi.

**Ubhuragi Ubuhuya Mukigambu chi Ikikiizu
Ikizu: Ubhuragi Ubuhuya Mukigambu chi Ikikiizu (New
Testament+) for Tanzania**

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ikizu)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files dated 3 May 2025

cfe4772f-9f09-59a0-b72b-3863d6657553